

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1907>

Volume 6 Issue 8 , p. 143-164, October 2013

MODERN DÜNYADA İSLAM*

MODERNISATION AND DETERIORATION OF OTTOMAN CONSTITUTIONAL

Yrd. Doç. Dr. İsmail CERAN

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Bölüm Başkanı

Abstract

Modernity Islam is the final and most perfect religion, appealing to all of humanity. The purpose of this religion is to establish a world where peace, security and justice reign and thus guide humanity to the right path from ignorance to knowledge, darkness to light. Hence forming an exemplary society, with morals and values, worthy of envy. However nowadays, especially in the Western world, the image of "Dangerous Islam and Aggressive Muslim" is being emphasised in the foreground. Consequently the Muslim is constantly being perceived as; devoid of love, compassion, and tolerance; an advocate of violence, terrorism and war; untrustworthy, devaluing humans and not at peace with modern life.

Together with this and in light of history, the attempted image of Islam and the Muslim portrayed today is far from objective. Unfortunately, we have to admit that the Islamic world and Muslims have a share in this portrayal as well. Inevitably, as a result those Muslims who have adopted Islam, which is a religion of love, affection, peace, happiness, compassion and tolerance; must reflect on the current state looking at what has been achieved and determining what needs to be done before setting out. Indeed big difficulties do exist in the

---

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

Islamic world, but there is also the reality of Islam. Already in the last 20 years in many Muslim countries important developments are taking place, not because of pressure from the rulers but because of the desire for freedom by the people; the potential energy of society is surfacing, intellectual and cultural level is perceivably progressing. During this constructive period, Islam's historic experience extending over 14 centuries and the impact of its universal principles should not be over looked.

Today, in our ever shrinking world amongst a heap of negativity, Muslims must be vigilant; particularly, the voice of intellectuals must be loud, more resonant, strong, reaching out to everyone and embracing each segment in a constructive manner.

In short, Islam should contribute to the modern world which is in search of peace, tranquillity and happiness, as the desired ideal model.

Key Words: İslam, Muslim, Religion, the Prophet

Öz

Günümüzde İslâm; bütün insanlığa hitap eden son ve en mükemmel dindir. Bu dinin amacı; huzur, barış ve adaletin hâkim olduğu bir dünyada, insanlara doğru yolu göstermek ve onları karanlıktan aydınlığa, zulmetten nura çıkararak, insanî değerlere sahip, imrenilecek örnek bir toplum oluşturmaktır. Ancak, günümüzde özellikle Batı dünyasında, “Tehlikeli İslâm” ve “Saldırgan Müslüman” imajı ön plana çıkartılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla Müslüman; sevgi, merhamet ve hoşgöründen uzak; şiddet, terör ve savaş yanlısı, kendisine güvenilmeyen, insana değer vermeyen, modern hayatla bir türlü barışamayan bir mahiyette algılanmaktadır.

Bununla birlikte tarihi gerçeklerin ışığında bakıldığında günümüzde sunulmaya çalışılan İslâm ve Müslüman imajı bir anlamda objektiflikten uzak niteliktedir. Maalesef bu yaklaşımlarda Müslümanların ve İslâm dünyasının da payının olduğunu söylemek durumundayız. Nitekim sevgi, şefkat, huzur, mutluluk, rahmet ve hoşgörü dini olan İslâm'ı benimseyen Müslümanların, durum değerlendirmesi yaparak elde edilen kazanımları ve yapılması gerekenleri belirleyerek işe başlamaları kaçınılmazdır. Tabii ki İslâm dünyasında büyük sıkıntıların olduğu bir gerçek, ama bir de İslâm'ın realitesi var. Zaten birçok İslâm ülkesinde son yirmi yılda yöneticilerin baskısıyla değil halkın özgürleşme arzusuyla önemli gelişmeler yaşanmakta, toplumun potansiyel enerjisi ortaya çıkmakta, bilgi ve kültür düzeyi hissedilir bir tarzda gelişme göstermektedir. Bu olumlu süreçte İslâm'ın on dört asır süren tarihi tecrübesi ve evrensel ilkelerinin etkisi göz ardı edilmemelidir.

Bugün bir yığın olumsuzluğun var olduğu küçülen dünyamızda Müslümanlar uyanık olmalı. Bilhassa aydınların, entelektüellerin sesi daha gür çıkmalı, uzun soluklu, güçlü, yapıcı bir üslupla her kesime ulaşarak onları kucaklamalıdır. Kısacası İslam'ın, barış, huzur ve mutluluk arayan modern

dünyaya arzulanan, ideal bir model olarak sunulmasına katkıda bulunulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İslâm, Müslüman, Din, Peygamber

GİRİŞ

İslâm kelimesi sözlükte “kurtuluşa ermek, boyun eğmek, itaat etmek, teslim olmak; teslim etmek, vermek; barış yapmak...” anlamlarındaki “silm” (selm) kökünden türemiştir. İslâm’ın sözlük anlamındaki boyun eğmek (inkıyâd) ve itaat her ne kadar mutlak ise de, kelimenin örfteki kullanımını sadece “doğruya ve hakka uyma” anlamı taşır. Yanlış ve kötüye boyun eğme şeklinde bir teslimiyet İslam’a aykırıdır ve isyan olarak nitelendirilir.¹

İslâm algısı

Kur’an’da İslâm, Allah katındaki hak dinin karşılığı ve özel adı olarak belirlenmiş, ondan başka hiçbir dinin Allah tarafından kabul edilmeyeceği vurgulanmıştır (Âl-i İmran 3/19,85).

Yaşanmışlığı ölçüsünde adalet, doğruluk, hakka itaat etme ve manen kurtuluşa erme gibi İslam’ı tanımlayan değerlere verilecek örnekler çoktur.

Anlatılanlara göre, yeni elbise alarak çocuğunu sevindirmek isteyen Hz. Ömer, parası olmadığı için Beyt-ül Mal görevlisinden bir sonraki dönem alacağı ücreti önceden istemiş, bir sonraki döneme kadar yaşayabileceğinin garantisini isteyen görevliye garanti veremediğinden bu isteğinden vazgeçmek zorunda kalması,

Fatih Sultan Mehmet’in kılık değiştirerek pazarda bir esnaftan alışveriş yapmak istemesi üzerine, o esnafın, “ben bugün siftah yaptım, komşum yapmadı, ondan alınız” deme ahlakını ve erdemini göstermesi, İslam’ın insana veya topluma kattığı değere örnektir.

Bugün İslâm’dan bahsederken özellikle Haçlı Seferleri, daha sonra Fransa başta olmak üzere Batının, Ortadoğu’da teşebbüs ettiği modernleştirme çabaları ve son yüzyılda batıyı etkileyen yoğun Müslüman göçmen varlığı gibi olguların yaşandığı tarihi süreci göz ardı etmemek gerekir. Bu süreçte batılının hayal dünyasında İslâm’a karşı dramatik bir kin duygusunun oluştuğunu görmemezlikten gelemeyiz.

Doğu-Batı antagonizminin (düşmanlık) ötesinde, sekiz asır İspanya, beş asır Volga’ya kadar Kırım, üç asır Sicilya ve hala Balkanlar, Macaristan, Yunanistan gibi yerlerdeki İslâm’ın Avrupa’ya olan etkisini hesaba katmak gerekecektir.²

¹ Mustafa Sinanoğlu, “İslâm”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (DİA), XXIII, s.1

² Bruno Etienne, L’İslamisme radical, Paris 1987, s.5,7

Bir uygarlık olarak, Gazali gibi düşünürler, Mevlana gibi mutasavvıflar, İbn Haldun gibi âlimler, Galip gibi şairler yetiştirmiş ve Tac Mahal gibi mimari eserler üretmiş olan Müslümanlar, bugün modern dünyada Batı medyasının karşı konulmaz gücü ve her yere yayılmış etkisinin olumsuz tesiri altındadır. Nitekim Batılı medyanın kudreti, isteğine göre yönlendiriciliği, saldırganlığı ve İslâm karşıtı tutumu yüzünden, Müslümanlar, kendilerini temsil, hatta kendi yaşamlarının gerçeği olarak gördükleri ve bildikleri şeyleri ifade etme yeteneğini kaybetmiş gözükmektedirler. Gerçekten de dünya, Müslüman gerçekliğini televizyondaki imajlarla, gazetelerdeki sayısız düşmanca sözle, herkesçe malum nüktelerdeki zalimce mizahın ima ettiğiyle bir tutmaktadır. Müslümanların kimliklerinin dışavurumları fanatiklik, meşru haklarını talep etmeleri fundamentalizm olarak görülmektedir.³ Hâlbuki İslâm, uluslararası hayatın her alanında boy göstermesi, çağdaş tarihin en temel verilerinden birini oluşturmaktadır.

Özellikle son yıllarda bitmek tükenmek bilmeyen sorulara konu olan İslâm, artık güncelliğin bir parçası konumundadır. Bazıları için kaygı kaynağı, bazıları için de ürkütücü bir bilmece olan İslâm, bir yüzyıldan fazla süre boyunca, İslâmî olguyu şarkiyatçı bilginin desteğiyle çepeçevre kuşattığına inanan Batılı anlayışa bir meydan okumayı ifade etmektedir. Üstelik hem her yerde hazır ve nazır, ama yanlış tanınan, tutku uyandıran, ama belli bir mesafede tutulan İslâm, anlam belirsizliği içinde ele alınmaya devam ediliyor. Tek tanrılığı kabul ediliyor, ama bilinçli olarak öteki “Kitaplı dinlerin” karşısına yerleştiriliyor. Evrensel uygarlığa getirdiği katkılar belli belirsiz hatırlanıyor, ancak bir yandan da bilimsel kısırlığa sebep olduğu ve gerçek değerleri geliştirmeye elverişli olmadığı söyleniyor. Teknoloji ve kültürel modeller konusunda kesin ebedi borçlular hanesine yerleştiriliyor; dünyaya belli bir zenginleşme ya da en ufak bir “ruhî açılım” sunmaya elverişli olduğu düşünülme bile istenmiyor.

Dahası, Dünya kamuoyuna dayatılan güncel olayların sunuluşunda ve haber akışında, İslâm’ın arkaik ve ürkütücü bazı imajlarla bütünleştirildiğini görmek sık rastlanan bir şeydir. Bu umut kırıcı görünüm, Müslümanların taşıdıkları hayal kırıklığı duygularını perçinlemeye yarıyor. Bazı İslâm rejimlerini damgalamak için, siyasal planda da yakınmalar eksik olmuyor. Bu rejimlerden bazıları devrimci coşkuları içinde çok gözükara ve tehlikeli, bazıları ise despotik muhafazakârlıkları içinde donmuş bulunuyorlar. İkisinin de hem İslâm dünyasında hem de uluslararası alanda yeni savaş odakları yaratabilecekleri, ya da ideolojik bloklar arasındaki zıtlıkları alevlendirecekleri düşünülüyor. Günümüzde Batı dünyası ile İslâm dünyası arasındaki ilişkiler tablosu genel bakışla böyle görünüyor.⁴

1. Genel Durum ve Aşılması Gereken Engeller

Bugün XXI. yüzyılın ilk çeyreğindeyiz. Bu yüzyılın büyük olaylara, farklı medeniyetler arasında çıkabilecek çatışmalara ve mücadelelere gebe olduğu izlenimi bizleri rahatsız etmektedir. Aslında bilim, teknoloji ve kitle iletişim araçlarının gittikçe

³ Akbar. S.Ahmed, Postmodernizm ve İslâm,(trc.Osman Ç.Deniztekin), İstanbul 1995, s.292-293)

⁴ Ali Merad, *L’Islam contemporain*, Paris 2007, s.5,7

gelişmesi ve yayılması dünyamızı küçültüp küçük bir köye dönüştürmüştür. Bu bakımdan farklı kültür ve medeniyetlere mensup insanların birbirlerini daha iyi tanıyarak, hoşgörü ve kardeşliği hâkim kılp, birlikte dünyamızı imar etmeleri beklenirken maalesef bunun aksi gelişmeler yaşanmaktadır. Günümüzde İslâmiyet, tüm insanlık için bir kurtuluş reçetesi olabilecekken aksine, bilerek ya da bilmeyerek batılı etkin unsurlar tarafından korku veren, tehdit unsuru gibi sunulmaktadır.

Özellikle Batı dünyasında, “Tehlikeli İslâm” ve “Saldırgan Müslüman” imajı ön plana çıkartılmaya çalışılmaktadır. “Öteki dünya dinleri gibi İslam da, bir barış ve adalet dünyasına erişmek peşindedir. Fakat Hıristiyanlık, Musevilik, Hinduizm, Şintoizm ve diğer dinlerin, radikal mensupları tarafından şiddet içeren çirkin eylemlerinin meşrulaştırılmasında kullanılması gibi İslam da kullanılmıştır... Bugün, Müslüman nüfusun çok küçük bir bölümü tarafından İslam, genellikle kendi yöneticilerine veya yabancı zalimlere karşı düzenlenen gerilla savaşı, suikast, adam kaçırmaya, bombalama ve uçak kaçırmaya eylemlerini meşrulaştırma aracına dönüştürülmüştür...”⁵

Dolayısıyla Müslüman sürekli; sevgi, merhamet ve hoşgörüden uzak; şiddet, terör ve savaş yanlısı, kendisine güvenilmeyen, insana değer vermeyen, modern hayatla bir türlü barışamayan bir mahiyette algılanmaktadır. Üstelik “modernleşme denen olgu; çoğu zaman sadece katı bir sekülerleşme hareketi” şeklinde sunulmaktadır.⁶

Biz biliyoruz ki İslâm, bütün insanlığa hitap eden, son ve en mükemmel dindir. Bu dinin amacı insanlara doğruluğu göstermek, onları ilmin ışığında aydınlığa, zulümden adalete ulaştırmaktır. Böylece insanî değerlere sahip, imrenilecek örnek bir toplum oluşturarak, insanları öldürmek yerine diriltmek üzere yüceltmeyi hedeflemiştir. Bu amaç Kur’an-ı Kerim’de, “Bir insanı öldürmek, bütün insanlığı öldürmek, bir insanı diriltmek bütün insanlığı diriltmektir” (Mâide, 5/32) diye belirtilmiştir.

Bununla birlikte sevgi, şefkat, huzur, mutluluk, rahmet ve hoşgörü dini olan İslâm’ın Peygamberi peygamberliğinden önce “Emin” yani güvenilir bir kimse olarak tanınmıştır. Sulh ve barışı ön planda tutan Hz. Muhammed, (s.a.v.) gönderdiği Seriyeler ve yaptığı Gazvelerde hiçbir zaman anarşi çıkarmayı, toprak elde etmeyi, insanlar üzerinde zorla, baskı ve hâkimiyet kurmayı hedeflememiştir. Seriyeye ve Gazvelerin amacı, insanları İslâm’â davet etmek, Medine’de kurulan İslâm devletine karşı yapılacak saldırıları önlemek, kısacası devleti ve Müslümanları korumak olmuştur.

⁵ Graham E.Fuller, *Siyasal İslamın Geleceği*, (trc. Mustafa Acar), İstanbul 2004, s.160-161

⁶ Dominique Sourdel, *L’İslam*, Paris 1954,s.118

Ayrıca kendisinden korkulan bir terim olan cihadın amacı da; söylentilerin aksine, İlay-ı Kelimetullâh, yani Allah'ın ismini ve dinini yüceltmek, İslâm'ın sunduğu adalet nizamıyla insanlığın tanışmasını sağlamaktır. Maalesef bugün İslâm dünyasında cereyan eden hadiselerde, bütün bunların aksine savunmasız sivil ve masum kitlelere karşı insanlık dışı davranışlar sergilenmektedir. Pazar yerleri, fırınlar, camiler, okullar, hastaneler gibi sivil halkın bulunduğu yerler hedef olarak seçilmektedir. Hâlbuki Hz. Muhammed, (a.s.v.) 10.000 kişilik ordusuyla Mekke'yi fethedince beklenenin aksine, daha önce Müslümanlara akla gelmedik işkenceler yapmış Mekkelilere bile, güven ve emniyette olacaklarını ve kendilerine dokunulmayacağını bildirmiştir. Bunun ötesinde amcası Hz. Hamza'yı Uhud'da Vahşi'ye öldürtüp karnını açtıktan sonra ciğerini dişleyerek çiğneyen Ebu Süfyan'ın hanımı Hind'i bile affetmiştir. 632 yılında Veda Haccı'nda "Ey İnsanlar" ifadesiyle başlayan Veda Hutbesi'nde gerçek bir Müslümanın sahip olması gereken ana meziyetleri ve insanlığın ortak değerlerini ilan etmiştir. Hz. Peygamber'in vefatından sonra İslam devletinin ve toplumunun başına geçenler, söz konusu bu hususlara riayet etmeye azami gayret sarfetmişlerdir.

Tarihi gerçeklerin ışığında bakıldığında günümüzde sunulmaya çalışılan İslâm ve Müslüman imajı bir anlamda İslam'ın gerçekliğinden uzaktır. Ancak bu yaklaşımlarda İslâm dünyası ve Müslümanların çok yönlü payının olduğunu söylemeliyiz.

Öncelikle günümüzde İslâm dünyası ve Müslümanlar, durum değerlendirmesi yapıp, elde edilen kazanımlarını ve gelecekte yapılması gerekenleri belirleyerek işe başlamalıdır. Bu değerlendirmeyi yapmakta amaç, Müslüman olduğunu söyleyen bireylerin seyirci konumunda olmayıp, bizzat gelişmelerin içinde faal olmaları zorunluluğunu görüp, niteliği, kimliği ve içinde bulunduğu konumuna göre, bir değerlendirme yapması gerektiğidir. Bu amaç güdülmez ise, İslam dünyasının batıda ve kendi içindeki imajında düzelme beklemenin yersiz olduğu açıktır.

Bugün genellikle kadın ya da erkek, inanan ya da inanmayan, Müslüman ya da gayri Müslim herkesin kabul ettiği ve üzerinde anlaşıldığı ortak konu, işlerin yolunda gitmediği ve Müslümanların sevilmediğidir. Acaba Avrupalılar, Amerikalılar ya da başkaları bizim için gerçekten böyle mi düşünüyorlar veya bizi sevmeyenler onlar mı? Yoksa bu anlayışı kendi toplumumuz içinde yayan bizler miyiz? Kesin olan şu ki, biz kendi eksiklerimizi ve olumsuzluklarımızı sıralayıp sadece çok iyi eleştirme becerisine sahip olarak, çeşitli dini veya toplumsal olayları gündem yapıp birbirimiz ile tartışarak bu ortamı oluşturuyoruz. Bunun tipik örneği her yıl yaşadığımız farklı ülkelerin farklı günlerde Ramazan orucuna başlaması ve bayramları farklı günlerde kutlamasıdır. Bu durumda hemen harekete geçen her kesimden insanımız; "bu işin uzmanları, âlimler, entelektüeller görevlerini gereği gibi yapmıyorlar" eleştirisinde bulunuyor ve yıllardır bu konu da bile bir türlü birliktelik sağlanamıyor. Dolayısıyla yapılan duygusal eleştiriler hiçbir şeyi değiştirmiyor. Üstelik toplumun büyük bölümü nedeni anlaşılabilir şekilde sürekli olumsuzlukları, eksiklikleri ve problemleri dile getirip, yapıcı eleştiriler yerine moral bozucu olumsuz eleştiriler yapmaktan kaçınmıyor.

İslâm dünyasında büyük sıkıntıların olduğu bir gerçek, ama bir de İslâm'ın kendi realitesi var. Bugün dünyada yaklaşık 1,5 milyar Müslüman nüfustan bahsedilmektedir.⁷ Çoğunluğu Müslüman olan ülkeler dışında, bazı batı ülkelerinde de birçok alanda ön planda yer almaya başlamış ve etkinlik gösteren Müslümanlar yaşamaktadır. Yani İslam, bütün olumsuzluklara rağmen dünyada yayılarak var olmaya devam etmektedir.

Bu itibarla biz öncelikle yürümeyen, yolunda gitmeyen olumsuzlukları değil, yürüyen, yolunda giden olumlu gelişmeleri de görmeliyiz. Tıpkı, büyük umutlarla öğrencisini hayata hazırlayan bir öğretmen gibi. Öğretmenin öğrencisine sürekli, “sen kötüye gidiyorsun,” ayrıca yazılı kâğıdını göstererek “bu cevap yanlış, şu cevap doğru” yerine, “bu nasıl kâğıt, son derece berbat,” gibi ifadeleri kullanması öğrenciyi başarısızlığa mahkûm etmekten başka ne işe yarar! Öğretmen sürekli olumsuzlukları ve başarısızlıkları ön planda tutarsa, öğrencide kendine güvensizlik, başaramama ve yapamama psikolojisi üstün gelir. Öğrencinin entelektüel gelişimi ve yaratıcılık potansiyeli de kaybolur gider.

Aslında eleştirel değerlendirme gerekli ama bu hangi kriterlere göre olmalı? Kazanımlara bakarak, problemler var ama kazanımlarda var diyebilmelidir.

Bugün İslâm dünyasının ya da Müslümanların içinde bulunduğu durum eleştiriliyor. Fakat olumlu gelişmeleri görmezlikten geliniyor. İslâm toplumlarında iyi gelişmeler de var. Aydınlanma ve bilginin yaygınlaşmasından söz edebiliriz. Özellikle Batı ülkelerinde yaşayan ikinci, üçüncü ve dördüncü nesil Müslümanların kapasitesi, potansiyeli ve geldikleri seviye otuz kırk sene önce tahayyül bile edilemezdi.

Her şey değişiyor, gelişiyor. Önce entelektüel değişim gerçekleşiyor. Neredeydik nereye geldik ve kazanımlarımız ne? Nelere sahibiz? Bunlara bakmalıyız. Gerçekçi ve samimi bir bakışla neleri reforme etmemiz gerektiğini bilmeliyiz. Sürekli başarısızlığımızı ve güçsüzlüğümüzü ön plana çıkarmak bizi yanlış bir değerlendirmeye götürür. Kendimizi kurban edilmiş görme saplantısına kapılırız. Neticede bizi kimse sevmiyor, Müslümanları kimse sevmiyor yanılığını benimseriz.

İşte İslâm dünyasının kendi bünyesinde ilk vereceği mücadele; bu yanlış bakış açısını değiştirmek olacaktır. Bugün pratikte, İslâm dünyasında önemli gelişmeler var. Örneğin son yirmi yılda kadınların kazanımları hiçte küçümsenir gibi değil.⁸

⁷ “İslam” ifadesi 6.8 milyarlık dünya nüfusunun % 23'ünün (1.57 milyarın), 74 milyonluk Türkiye nüfusunun % 98'inin inandığı dinin ismidir. (Caner Taslaman, *Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de İslam*, İstanbul 2011, s.23)

⁸ “İslamcılar genel olarak kadınların eğitime ve siyasal-toplumsal yaşama katılmalarına olumlu bakarlar: İslamcı kadın militanlık yapar, eğitim görür, çalışma hakkına sahiptir, ancak çarşaf içinde. İslamcı grupların kadın dernekleri vardır. (Olivier Roy, *Siyasal İslamın İflası*,(trc. Cüneyt Akalın), İstanbul 2005,s.59)

Müslüman toplumlarda kadının statüsü meselesi uzun zamandır gündemde. Ancak yıllardır aynı şeyleri söylemek yerine gelişmeleri görmek ve öne çıkarmak gerekir.

Birçok İslâm ülkesinde son yirmi yılda yöneticilerin baskısıyla değil halkın özgürleşme arzusuyla önemli gelişmeler yaşanmakta, toplumun potansiyel enerjisi ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Müslümanlar öncelikle eksikliklerinden değil kazanımlarından hareket etmelidir. Bu, özgürleşme ve doğru bakış sürecinin ilk aşamasıdır.

Bugün Batıda yaşayan Müslümanlar için, elli yıldır entegrasyonun başarısız olduğu söylenir. Eğer bu kabul edilirse, gençler için de entegrasyon başarısız denilebilir. Ama doğrusu bu değil. Yani tamamen başarısız değil... Başarısız olunan alan sosyal entegrasyondur. Çünkü belli bir azınlık, çoğunluğun başarısını unutturdu, görmezden geliyor ve bu algıdan dini veya siyasi olarak yararlanmak istiyor. Üstelik Batıda yeni Müslüman nesiller içinde, kendisini Fransız, Alman, İngiliz, Amerikalı vb. kabul etme konusunda hiçbir sıkıntı duymayanlar çoğunluktadır. Gençler kendilerini entelektüel planda bir Batılı gibi algılıyorlar. Kısacası günümüz neslinin kazanımları öncekilere göre oldukça fazla ve farklıdır. Herkes için bu bir kazanım gibi görünüyor.

Bugün yapılması gereken önemli işlerden biri, metodoloji ve bir düzen (strüktür) belirlenmesidir. Kendi iç bünyemizden gelen kazanımlarımız ne? Dışarıdan edindiğimiz kazanımlar ne? Bunlar objektif bir şekilde tespit edilmelidir.

Bilgi günümüzde Müslümanlar arasında yaygınlaştı ve farklılaştı. Yakın zamana kadar İslâm'ı sadece belli bir elit kesim biliyordu. Halk ise anlamadan, bilmeden taklit ediyordu. Bugün öğrenmeye, anlamaya yönelik olumlu gelişmeler yaşanıyor. Ancak anlayışımız ve İslâm'ı öğretme tarzımız maalesef kurbanlık psikolojisinin etkisinde teslimiyete açıktır. Yani bir anlamda kendimizi kurban edilmiş, teslim olmuş hissiyatı içinde görerek, bu eğilimden kurtulamıyoruz.

Bu bakış açısıyla değerlendirme yapınca, kendimizi savunma tarzı bir durumun içine hapsediyoruz. Yani bize saldırdılar, bizi sorguluyorlar gibi düşünüp, kuralları ve sorumlulukları ön plana çıkartıp işin özünü, anlamını, ruhunu kavrayamıyoruz. Dolayısıyla bizim birleştirici olması gereken din⁹ anlayışımız da bundan nasibini alıyor. İslâm'ın verdiği mesajı sadece yapılacak ve yapılmayacak kurallara indiriyoruz. Motivasyon sağlaması beklenen, anlam ve muhtevası ikinci plana itilmiş dinin etkisi de azalıyor. Anlam ve ruhunu kavramadan kuralları, şekli planda katılaştırdığımızda, kendimizi sürekli meşru-gayrimeşru, helal ve haram ikileminin içinde buluyoruz.

Dinin ritüellerini ve kurallarını katılaştırıp ağırlaştırdığımızda, insanlar pratiklerini daha düzenli gerçekleştirebilirler. Ama bu onların refahlarına ne gibi bir katkı sağlar? Bu soruya hayır dediğimizde, dinin kuralları insanın mutluluğu için olması gerekirken, mutsuzluğu için düzenlenmiş hale gelir. Bu nedenle refahın

⁹ "Dinin toplumun "çimento"su olarak doğal bir temeli vardır..." (Şerif Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, İstanbul, 2006,s.217)

sağlanmasına yönelik asılla çelişmeyen yorumlara alan açmak gerekir. İslâm, mutsuz olmak için pratik yapın demez. Nitekim Hz. Peygamberimiz, toplumsal yaşama kolaylık amacı ile; “Kolaylaştırın güçleştirmeyin, müjdeleyin nefret ettirmeyin...” diye buyurmuştur.

Bir başka ifadeyle, kendisini saldırıya uğramış gibi algılayan bir kişi, anlam ve ruh ile değil, formlarla karşı durmaya çalışır. Böyle bir durumda öncelikle, hem kendimizin hem de başkalarının bizim için söylediklerini varsaydığımız hususlardan arınmak zorundayız. Kısacası ikili bir sınıflandırmanın içine düşmemeliyiz. Yani ben Müslümanım sen değilsin gibi... Böyle bir ikili sınıflandırmadan kurtulamaz isek, öz ve esas olanı unuturuz.

Hâlbuki Kur'an-ı Kerim'de; “Andolsun ki biz, insanoğlunu şan ve şeref sahibi ve yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık...” (İsrâ,17/70) deniliyor. Buradaki hitap sadece Müslümanları değil, tüm insanları kapsıyor. Şan ve şeref sahibi insanı; düşüncesi, mezhebi, ırkı vb. özelliklerine göre sınıflandırmıyor. Fakat İslâm dünyasının bazı bölgelerinde geçmişten gelen veya erk sahibi yetkililerin İslam anlayışlarından kaynaklanan veya siyasi bazı etkenler nedeni ile, maalesef ırkçılık benzeri yaklaşımlar gözlenmektedir.¹⁰ Tıpkı Batılının Müslümanlara bakışı gibi; ikinci sınıf insan değerlendirmesi. Fransız, İngiliz vb.lerine siz Arapları sevmiyorsunuz diyoruz. Ama siyahlara (zencilere) veya diğer devletlerin tebaasına gelince bazılarımız buna nasıl bir cevap verebilir. Üzülerek ifade etmeliyiz ki, Müslümanlar arasında da kısmi ırkçılık veya kabilecilik var. Hepimiz kardeşiz ama diğer ırka veya devlet tebaasına mensup olanlar daha az kardeş. Biz öyle bir durum geliştirdik ki, temelde kabul edilemez ve İslâmî de değil...

Hâlbuki İslâmî gelenekte hepimiz topraktan yaratıldık ve hepimiz eşitiz deriz; ama pratik de öyle mi!..

XXI. yüzyıla gelindiğinde çok katı ırkçılığı, bir nasyonalizmi geliştirdik. Kur'an-ı Kerim'de; “Ey insanlar! Doğrusu Biz, sizi bir erkekle bir dişiden yarattık....” (Hucurat, 49/13) diye buyrulmaktadır. Yani siz bir ailesiniz, siz bu ifadeyi unutup da kendinizi diğerlerine karşı sadece Müslüman olmaya indirerseniz, yani; “siz ve ötekine”, İslâm'ı gerçek anlamıyla kavramanız zorlaşır. İçinde bulunduğunuz farklılık

¹⁰ İslamcılık, ne milliyetçilikleri, ne de Batlıların komplosu olarak görülen etnik sorunu aşmayı beceremedi. Müslüman Kardeşler'in desteklediği bir rejim tarafından yönetilen Sudan'da, eski bir Müslüman Kardeş olan Davud Bolad, 1991'de Hartum merkezli "Araplar"a karşı Darfur'da siyah gerillaları örgütledi, çünkü İslamileştirme siyasetinin gerisinde eski Arap-Siyah husumetine yatıyordu. Cezayir'de FIS tarafından savunulan Araplaştırma, Berberilerin (Kabilyeliler) aleyhine gerçekleşiyor. Malezya'da İslamcılık, aynı zamanda Malezyalı etnik grubun, Çinliler'e karşı mücadelelerinin bir dışavurumudur. Afganistan siyaset sahnesine de Peştunlarla Peştun olmayanlar arasındaki eski hesaplar egemendir. (O.Roy, A.g.e., s.259)

psikolojisi de bu durumda evrensel bir din olan İslâm'ı kavramanıza imkân vermez. Yani farklılık psikolojisi, evrensel olan bir dini anlamınızı engeller.

Dolayısıyla din anlayışınız, içinde her şeyin var olduğunu söylediğiniz bir metne indirgenir, anlam ve akli kullanma gibi önemli hususlar rafa kaldırır. Akıl önemini yitirir. Burada bir felsefeniz olmalı; Felsefe bize akli kullanmayı önerir... Büyük âlimlerin her birinin bir insan felsefesi, hak, hukuk felsefesi vardı, onlar düşünüyorlardı... Çünkü Hz. Peygambere ilk nazil olan âyet; "Rabbinin adıyla oku." İkra', oku yani anla ve düşün idi.

İkra' bir anlamda düşünmek demektir. Düşünmeden okumanın anlamı ve faydası meçhul ve verimi düşüktür. İşte işe bu noktadan başlamalı. Çözülecek sorunlardan biri de bu... Okumak, düşünmek ve anlamak.

Üniversitelerde şöyle bir anlayış hâkim; yapılan faaliyet akademik olunca dinden ayrı olmalı. Akademik olan dinî, dinî olan da akademik olamaz yargısı bizleri hataya götürür. Akademik olandan dini çıkarıyorsunuz. Ne tuhaf bir düşünüş ve anlayış tarzı. Hâlbuki akademik olan; dinî işler dâhil, her türlü alanla ilgilenmelidir. Üniversite bilginin evrensel alanı olmalıdır.

Bizim zihniyet, rasyonalite ve felsefe konusunda sıkıntılarımız var... Ritüellere, formlara dış görünüşlerinin ötesinde bir anlam yüklemeliyiz. Pratik edilen ritüeller anlam yüklenmeden hiçbir şey ifade etmez! Ayrıca rasyonel düşünceye ve imana da bir anlam yüklemeli... Biz bir söylemin (nutkun) İslâmî olup olmadığını okunan ayet sayısınca değerlendiriyoruz... Maşallah ne güzel, ayetleri okuyor, sıralıyor gibi... Ancak mesele ayetleri sıralamak söylemek, okumak değil ki! Mesele kavramak, anlamak ve derinleşmek olmalı... Bir âyet okuyup bir konferansı sunabilirsin; anlam önemli, muhteva önemli...

İslâm öyle bir din ki; dış görünüşe, aldatıcı cilaya değer vermez. Bize tek bir Allah var, tek bir insanlık ailesi var diyor. Üstelik bizi çocukken masum olarak kabul ediyor ve sorumluluğumuzun ergenlikle başladığını söylüyor... Öyleyse bu durumda yapılması gereken eğitimi ön plan çıkarmaktır. Eğitim, masum olan birisine büyüdüğü tek başına, otonom, bağımsız olarak nasıl makul davranışlar sergileyeceğini öğretme işi değil mi ki! Bu hususta İslâm önce yasaklardan değil; mübah ve helal olan, müsaade edilen şeylerden başlamayı öğütüyor. Eğer siz önce yasaklardan başlarsanız psikolojinizde bir sıkıntı var demektir. Yani eğitimden amaç; çocukken bilinçli davranışlardan uzak, masum bir varlık olan insanı, davranışlarından sorumlu olacağı bilinçli bir hale getirmektir... Ona otonomisiyle ilgili enstrümanlar sunmaktır.

Temel ilkelerden biri de müsamahadır, toleranstır.

Namaz, oruç gibi dinî pratiklerimiz başka, dünyaya bakışımız, dünyayı algılayışımız başka bir şeydir. Dünyayı anlamalıyız. Kur'an'da "De ki: "Yeryüzünde gezip dolaşın da, Allah ilk baştan nasıl yaratmış bakın. İşte Allah bundan sonra (aynı şekilde) Ahiret hayatını da yaratacaktır." Gerçekten Allah her şeye kadirdir."

(Ankebut, 29/20); "... Yeryüzünde gezip dolaşın da, sonra bakın hakkı yalanlayanların sonu nasıl ve ne imiş? Allah, onları nasıl yerlere geçirmiş, görünüz de ibret alınız." (En'am, 6/11) diye buyrulmaktadır...

Ayrıca Allah'ın rahmetinin gazabını aştığını da unutmamalıyız. Bununla ilgili Kur'an'da, "Allah buyurdu ki, azabım var, onu dilediğime isabet ettiririm, rahmetim de vardır, o ise her şeyi kaplamış ve kuşatmıştır..." (A'raf, 7/156) müjdesi var. Bizler ise tam tersi bir söylem tarzı geliştirdik ve Allah'ın rahmetini, mağfiretini değil de gazabını öne çıkardık. Sanki Allah sürekli bizim sadece hatalarımızı ve zayıf noktalarımızı gözlemliyormuş gibi davrandık davranıyoruz.

Hâlbuki "İhsan hadisi" bu durumu ne de güzel izah ediyor. Bir gün Resûlüllah'ın (s.a.v.) yanına biri gelip: "İhsan nedir?" diye sordu. O, "Allah'a sanki seni görüyormuş gibi ibâdet etmelidir. Eğer, sen Allah'ı görmüyorsan, şüphesiz O, seni görür" buyurdu..." (Sahîh-i Buhârî,c.I,s.58)

Burada şunu söyleyebiliriz; Sen Allah için sev, başkaları seni sevmiyorsa da Allah seni sever. Başkaları senin yaptıklarını görmeyebilir, ama Allah görür. Başkaları seni affetmeyebilir ama Allah affeder. Öyleyse sen sakın seninle aynı düşüncede olmayanı hemen yargılama... Bugün yargıladığın kişi yarın bakmışsın senden daha iyi, samimi birisi olabilir. Böyle bir bakış insana ne mükemmel bir açılım sağlar. Fakat biz ne yapıyoruz? Hemen yargılayıp, başkalarını mü'min, münafık, kâfir vb. diye kolayca yaftalıyoruz. Bir başka ifadeyle dış görünüşe bakıp yüzeysel olarak hüküm veriyoruz. Çoğu zaman İslâm'ın hükümlerini kelime anlamlarıyla alıp tezahürünü şeklen görmek istiyoruz.

Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor: "Muhammed Allah'ın elçisidir. Onun yanında bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları (Müslümanları) rükûa varırken secde ederken görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Yüzlerinde secdelerin izinden nişanları vardır. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır..." (Fetih, 48/29) Bu ayette anlatılan; Müslümanlar Allah'ın lütuf ve rızası için öyle çalışırlar ki, daima Allah'ın rızasına doğru ilerlemeyi düşünürler. O kadar namaz kılarlar ki, rükû ve secde halinde itaatkâr ve ibadetlerine düşkündürler. Bu da onların yüzlerinde (simalarında) secde izleri oluşturur. Allah için ihlâs ile secde ettikleri yüzlerinin temiz ve parlayan nûrânîliğinden bellidir. Namaz kılmanın ve ibadetin insana yansması "Gece namazı çok olanın, gündüz yüzü güzel olur" Hadis-i Şerif'inde anlatılmıştır. Ebû's-Suûd bu konuda (secde izi hususunda) tefsirinde der ki: "Çok secde etmekten meydana gelen izdir." Bazıları bunu yanlış anlamışlar ve alınlarını secdede sürterek ayette geçen secde izini yapmak istemişlerdir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'den rivayet olunan "Yani suratlarınızı sertleştirmeyiniz, sertlikle damgalamayınız." hadisi ile geçen yasaklama, alınlarını yere sürterek o sîmâları (secde izi) meydana getirmeye çalışanlar hakkındadır ki, bu tarz sırf gösteriş ve fitnedir.

İbni Abbas demiştir ki: bu âyette bahsi geçen iz, göreceğiniz iz değil; fakat İslâm sîmâsı (çehresi), seciyesi (karakteri), tavrı, (huşuu) vakar ve tevazuudur. Bazı müfessirler de bunu dünyadaki secdelerinden, namazlarından Kıyamet günü yüzlerinde meydana çıkacak nur diye rivayet etmişlerdir. (Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, C.6, s.4441)

Buradaki anlatılmak istenen ise, yalnız Allah için samimi secde edenlerin yüzlerinde meydana gelen manevi bir iz olmalıdır.

Biz bugün bile bu âyette geçen ifadeyi alınımızdaki iz ya da işaret olarak anlamaktayız. Göster bakalım alınındaki secde izini tarzı alttan alta yarışanlar bile mevcuttur.

İşte böylesine indirgeyici bir anlayışa vardığımızda evrensellikten uzaklaşırız. Dolayısıyla bu noktada eğitimimizin reforma (gözden geçirilmeye) ihtiyacı olduğu aşikârdır. O zaman güzel olan, kolay olan, bizi mutlu eden, teskin eden şeylerden işe başlamalıyız. Bize, huzurlu, mutlu, müreffeh olmayı uzak kılan şeylere itina ile mesafeli yaklaşmalıyız.

Ayrıca biz Doğulu, Asyalı insanlar olarak duygusallığımızı da kontrol etmeyi öğrenmeli ve bilmeliyiz. Duygusallığın etkisinde kalınca, biri bizi eleştirdiğinde hemen garip bir yaklaşımla savunmaya geçeriz ve İslâm ile alakalı hususlarda da, "sizin bu gördüğünüz gerçek İslâm değil" gibi ifadeler kullanırız...¹¹

Duygusal yönümüzü kontrol edebilmek ancak spirüel bir eğitimle gerçekleşebilir. Ruhun (Nefsin) terbiye edilmeye ihtiyacı vardır. Fakat tembellik yaparak ruhumuzu, nefsimizi terbiye edemeyiz! Ruh, espri, zihin ve kalp aynı anda kullanılmalıdır. Öncelikle dilin terbiyesi esastır. Nefis terbiyesi, egonun kontrol altına alınabilmesi ancak eğitim ve öğretimle olur. Eğer eğitim ve öğretimde muhteva, öz, esas alınmayıp da şekil ve formlara önem verilirse sorunlar peşpeşe kendiliğinden gelir...

Günümüzde aşmamız gereken engellerden birisi de kimlik sorunumuzdur. Yani bizim kim olduğumuzu biz kendimiz mi tanımlıyoruz yoksa başkaları mı bizi belirliyor? Allah neden din, inanç ve ırk farklılığını yarattı? Üstelik Allah, "Ey İnsan

¹¹ "İslam modernizminin tecdid, ıslah, ihya ... adları altında öngördüğü dinî tasfiye (safaştırma), "gerçek" İslam'la "mevcut" İslam, daha yaygın ifadeyle İslam'la Müslümanlar arasında tarih içinde var olduğu kabul edilen menfi mesafenin gerçek İslam'a doğru kaydırılması, en azından boşluğun daraltılması fikrine yaslanıyor. Bu fikre göre Hz. Peygamber ve Dört Halife devrinden sonraki tarih tecrübesi içinde İslam'ın itikadî, siyasî, ahlakî... gerçek veçhesi zayıflamış, örtülmüş, daha da önemlisi giderek dinin yerini gelenekler, bidatler, bâtil inançlar, hurafeler... almıştır. Kısaca İslam yanlış anlaşılmiş ve yanlış yaşanmıştır. Bugün karşılaşılan mağlubiyetlerin, gerilik ve çöküşlerin, ahlaki zaafın sebebi İslam değil İslam'ın sonradan aldığı şekildir; mevcut Müslümanlar ve onların zihniyetidir. "İslam ters giyilmiş bir kürktür"... Bir din düşünün ki asırlardır müntesipleri arasında onu "doğru" anlayabilen çok az sayıda insan olmuş ve Müslümanların elinde, çevresinde teşekkül eden yaşama tarzı ve hayatı algılama biçimi İslam'la bağları hayli zayıf/kopuk bir seyir takip etmiş olsun! Bu mantığın varacağı yer, çok kısa bir dönem istisna edilirse İslam'ın gerçek yüzüyle tarihte var olmamış bir din olduğu değil midir?..." (İsmail Kara, *Din ile Modernleşme Arasında Çağdaş Türk Düşüncesinin Meseleleri*, İstanbul 2005, s.199)

topluluğu” diye nida ediyor... “Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli ve en üstününüz O'ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdar olandır.” (Hucurat, 49/13)

Bu ayette anlatılmak istenen: Ey insanlar haberiniz olsun ki biz sizi Âdem ile Havva'dan veya her birinizi bir anne ile bir babadan yarattık, yani bu yönden hepiniz eşitsiniz, birbirinize karşı övünmeye veya şu kavim, bu kavim diye aşağılamaya hakkınız yoktur. Bu sebeple bir insanlık kardeşliği vardır. Ve sizi milletler ve kabileler yaptık ki tanışasınız, yani soylarınız, atalarınızla iftihar için değil birbirinizi soyu sopu ile tanıyarak ona göre yardımlaşmanız içindir.

Ayrıca bir erkekle bir dişiden yaratılıp da farklı kabilelere ayrılış, kavga için değil, tanışıp yardımlaşmak ve güzel ahlakları tatbik ederek daha büyük daha güzel toplumlar meydana getirip korunmak içindir. Zira Allah indinde en itibarlı, en takvalıdır, nefislerin olgunlaşmasının ve şahısların mertebe ve derecelerinin bütün medarı takvadır. Şu veya bu kimsenin nesebinden veya filan kavmin soyundan olmak değildir. "Sûra üfürülünce artık aralarında neseb yoktur." (Müminûn, 23/101) Allah yanında yüksek derecelere ulaşmak isteyenler takvaya sarılmalıdırlar.

Takva; şirkten, ahirette zararlı olaktan sakınıp Allah'ın korumasına girmektir. Bu açıklamalar ışığında takvalı olabilmek için kaçınılması gereken günahları, tehlikeleri bilmek gerekecek; ilim olmadan takva olamayacaktır. Bu ise, "Kulları içinden ancak âlimler Allah'tan (gereğince) korkar." (Fâtır, 35/28) âyetine işaret olur. Bundan dolayı takva, korku ve korunma ile tefsir edilecek olursa, en takvalı demek, Allah'tan en çok korkandır. Ve kimin daha muttakî olduğunu ancak Allah bilir."¹²

Bununla birlikte Kur'an'da Allah; her bir ümmet için bir şariat ve yol belirlediğini; eğer dileseydi bizi tek bir ümmet yapabileceğini, fakat bize verdikleriyle bizi denemek istediğini ve bunun için de iyiliklerde yarışmamızı bildiriyor. “Sana da (ey Muhammed) geçmiş kitapları tasdik eden ve onları kollarıp koruyan Kitab (Kur'ân)'ı hak ile indirdik. Onların aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Onların arzu ve heveslerine uyararak, sana gelen haktan sapma. Biz, herbiriniz için bir şariat ve yol belirledik. Eğer Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı, fakat size verdiklerinde sizi denemek istedi. Öyleyse iyiliklere koşun. Hepinizin dönüşü Allah'adır. O, ihtilafa düştüğünüz şeyleri size haber verir.” (Maide, 5/48)

Elmalılı Hamdi Yazır bu ayeti şöyle yorumlamıştır; “Ey insanlar, ey çeşitli ümmetler, Allah dileseydi sizi, önce gelen sonra gelen hepinizi, insanlığın başlangıcında olduğu gibi, bir ümmet kılardı da, beşer tarihi silsilesinde çeşitli ümmetler yaratmaz, birçok peygamber, birçok şariat göndermezdi. Bütün insanlar,

¹² Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, C.6.s.4477

hayvan çeşitlerinin her birinde olduğu gibi devamlı, yeknasak (bitiveye) bir hayat içinde geçer giderdi. Fakat böyle yapmadı ve öyle dilemedi de, birçok ümmetler ve zamanlarına, hallerine göre çeşitli şeriatler yaptı. Yaptı da önce yok iken Musa ile Tevrat ehlini ve ondan sonra İsa ile İncil ehlini ve en sonunda Muhammed (s.a.v.) ile Kur'ân ehlini yarattı ve her birinize bir şir'a ve minhac (yol) verdi ki her birinizi, size vermiş olduğu şeriatler hakkında da denesin, tecrübe yolundan geçirsin de o minhac (yol) üzerinde yarış yaptırısın. Şu halde siz de hep hayır işlere, sonucu en güzel olan şeylere koşunuz, yarış ediniz de nefse ait arzularınıza, keyiflerinize uyup kalmayınız ve bu doğru yolda fikir ayrılığına girmeyiniz. Zira bugün ihtilaf ederseniz, yarın dönüşünüz bütün Allah'adır. O, hakkında ihtilaf ettiklerinizi size haber verir."¹³

Bir başka âyette Allah bizden model bir ümmet olmamızı istiyor... "Ey Muhammed ümmeti! Siz insanlar için çıkarılmış (seçilmiş) en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten vazgeçirmeğe çalışır ve Allah'a inanırsınız. Kitap ehli de inansaydı kendileri için elbette daha hayırlı olurdu. İçlerinden iman edenler de var, ama pek çoğu yoldan çıkmışlardır. (A'l-i İmran,3/110) Bu ayet Müslümanların omzuna ağır bir yük yüklediği gibi, onları şereflendirerek makamlarını da yüceltiyor.

Müslümanlar yüceltilmek için seçildiklerini, kumanda için getirildiklerini, ümmetlerin en hayırlısı olduklarını bilmelidirler. Allah şu yeryüzündeki kumandayı şerre değil, hayra vermeyi ister. Bu durumda Müslümanın her zaman başkalarına verebilecek bir şeyi bulunması gerekir. Sağlam itikattan, sağlam tasavvurdan, sağlam nizamdan, sağlam ahlaktan, sağlam ma'rifetten, sağlam ilimden vereceği şeyleri... Yerinin icabı, varlığının gayesi icabı yapması gereken şeyler bunlardır. Daima yücelerde olmak, daima kumanda mevkiinde bulunmak onun vazifesidir. Dolayısıyla Hz. Muhammed'in (s.a.v.) bu hedefi gösteren şu sözlerini de unutmamak gerekir; "Sizden biriniz bir kötülük görürse onu eliyle değiştirsin, eğer gücü yetmezse diliyle değiştirsin, ona da gücü yetmezse kalbiyle buğz etsin. Bu ise îmanın en zayıfıdır".¹⁴

Ayrıca Kitap Ehline bakışta toptancı bir değerlendirmeden kaçınmamız gerektiği vurgulanıyor. Ve Kur'an'da; "Kitap ehlinin hepsi bir değildirler. Onlar içinde doğruluk üzere bulunan bir ümmet (topluluk) vardır ki, gecenin saatlerinde onlar secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okurlar. (A'l-i İmran,3/113) "Allah'a ve ahiret gününe inanırlar, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar, hayır işlerinde de birbirleriyle yarışır. İşte onlar iyi insanlardandır." (A'l-i İmran,3/114) "Onlar ne hayır işlerlerse karşılıksız bırakılmayacaklardır. Allah kendisinden gereği gibi sakınanları bilir." (A'l-i İmran,3/115)

Demek ki bizler hayırlı işlerde yarışmalı, rekabet etmeliyiz. Irkların farklılığının insanlık için bir avantaj olduğunu göz önünde bulundurmalıyız. Biz başka ırkları, onların insanlık adına yaptıklarından daha iyisini yapmak için sürekli gözlemlemeliyiz... Dolayısıyla farklılık gelişmeyi tetiklemeli ve körüklemeli...

¹³ Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*,C.3.1700

¹⁴ Seyyid Kutub, *Fîzilâl-il Kur'an*,c.II,s.391-193

Bu aşamada hiçbir zaman tevazu ve alçakgönüllü olmaktan da vazgeçmemeliyiz. Kendimizle barışık olduğumuz gibi kendimize güvenmeli ve kendimizden emin olmalıyız. Ben buyum; başkalarında var olan iyi şeyleri öğrenebilirim ve daha iyisini yapabilirim demeliyiz. Üstelik tevazu, alçak gönüllülük gibi duygular hiçbir zaman aşağılık duygusuna, komplekse dönüşmemeli. Ama bugün maalesef biz kendimize güvenmek ve kendimiz olmak yerine başkaları gibi olabileceğimizi kanıtlamanın peşindeyiz. Bu durumda en iyi tahminle biz ancak iyi bir taklitçi olabiliriz. Kolonize edilmemiz de kolay olur.

Gelişmiş batılı ülkelere bakar, onlarda her şeyin var olduğunu görürüz. Bu durumda biz ne yaparız? İyi olanı seçer alırız. Seçme işini Batının her şeyi iyi olmayabilir düşüncesiyle yaparız. Bildiğimiz iyiyi seçerken bizzat kendimiz yapamayız kompleksine ya da aşağılık duygusuna kapılırız.

Bu sıkıntılı durumu nasıl ve nerede mi görürüz? Birçok kişi aslından, kökeninden ya da orijininden utanır. Hatta bazen başka bir orijinden olduğunu söylemeye bile çalışır. Öyle ki bazen de orijinine karşı saldırgan davranışlar sergiler.

İşte aşağılık kompleksi dediğimiz durum budur. Başlangıçtaki alçak gönüllülük aşağılık kompleksine dönüşmüştür. Bizim halletmemiz gereken konulardan birisi de bu konudur.

Bir başka can alıcı konu şeriat ve fıkıh ya da hukuk alanıdır. Çünkü rivayet olunan "Helal belli, haram da bellidir, aralarında şüpheli şeyler vardır..." hadisi gereği gibi anlaşılmalıdır.

Gerçekten hukuk (fıkıh) metinlerinde helal ve haramın şeran açıklandığı yazılıdır. Yani helal olan ve haram olan şeyler için kurallar belirlenmiştir. Bugün biz öyle bir hukuk anlayışı içindeyiz ki kurullarla şekli planda uğraşıp durmaktayız. İçimizde fıkıh, hukuk değişmez diyen bir bakış olduğu gibi, hukukun adaptasyonundan bahsedenler fazladır. Maalesef hâkim olan anlayış adaptasyon hukukudur, yani hukukun reformunda hedef adaptasyondur. Bir başka ifadeyle yeni bir durum karşısında hukuken adapte olabilmek için sürekli bir koşturmaca... Yeni bir şey, meşru mu? Evet, meşru. Peki, neden meşru? Cevap; İhtiyaçtan ya da zaruretten dolayı... İşte biz bugün; fıkıhta, hukukta adaptasyonla meşgulüz...

Biz dünyaya var olana adapte olmak için mi geldik yoksa iyi yönde değişimi, gelişmeyi sağlamak için mi? Aslında ister inanan olsun ister inanmayan, ya da tanrıtanımayan insanın ana misyonu dünyayı değiştirmek! Niçin mi? Daha iyiye gitmek, daha iyi bir dünyada müreffeh yaşamak için...

Evet bugün haksızlıklar, olumsuzluklar var; doğa tahrip ediliyor, masum insanlar öldürülüyor, bu aşamada bu olumsuzlukları, haksızlıkları da mı adaptasyon mantığıyla hukuki, fıkhi bir zemine oturtacağız!

Fıkıh ya da hukuktan amaç bu mu olmalı? Fıkıhımıza, hukukumuzda dünyayı iyi yönde değiştirmeye matuf bir bakış açısı kazandıramaz mıyız? Biz adaptasyonla meşgul olduğumuz sürece böyle bir ideal, bir vizyon yada hedef belirleme şansından zaten yoksun kalırız. Dolayısıyla dar anlamli bir bakıştan ziyade geniş ufuklu bir bakışa muhtacız.

Dünya realitesini çok iyi anlamalıyız. Vizyon ve hedeflerimizi veya ne yapmak istediğimizi çok iyi bilmeliyiz. Bu aşamada kendine güvensizlik kıskaçından kurtulmalı, olumsuzlukları olumluya dönüştürebilmenin çözüm yolları araştırılmalıdır.

Hukukta gerçekleşmesi gereken atılım, fakihlerle bilim adamları birlikte kafa yormasıyla başlamalı. Ayrıca biz bilgiden korkmamalıyız. Çalışma alanlarımız sadece İslâmî olan alanlarla sınırlı olmamalı, literatürden sanata bilimin her dalını kapsamalıdır.

Günümüzde İslâm toplumlarının halletmesi gereken konulardan birisi de toplumun yarısını oluşturan kadınlar meselesidir. Bugün aile sistemi yeni bir form, modern bir anlayışla dizayn edilmektedir.¹⁵ Eğer bu modern dünyada aileyi korumak istiyorsak kadın konusuna önem vermek zorundayız. Kadına sen ailenin merkezindesin demek yeterli görülmemeli! Son elli yılın istatistikleri kadının üretim dâhil, toplum hayatının her kesiminde başarılı olduğunu göstermektedir. Bu aşamada sorumluluğu ve yükü sadece erkeğe vererek geleneksel aile yapısını koruyabilecek miyiz? Değişme ve gelişme sadece erkekleri mi ilgilendiriyor, bilgi, kültür, entelektüel bakış sadece onlara mı gerekli?

Bugün bizim geleneksel aile yapımızda çocuklar açısından yokluğu hissedilen, eksik olan anne mi yoksa baba mı? Hangisi rolünü gerektiği gibi üstlenmiş durumda... Maalesef babadan ziyade anneler çocuklarının yanındaymış imajını vermekte. Çocuğa daha yakın olan annenin her yönüyle yetişmiş olması gerekmez mi? Eğer öncelik annelerdeyse bizim dünyamızda kadınların okuma yazma oranı hangi düzeyde? Kuzey Afrika ülkelerinde bu oran neredeyse dünyanın en alt seviyesinde. Öyleyse modern dünyada modern aileyi nasıl inşâ edeceğiz? Baba evde model olmalı; anne yaramazlık yapan çocuğunu seni babana söylerim diye tehdit etmemeli; dolayısıyla baba ceza veren bir mekanizmaya dönüşmemeli.

Çözüm bekleyen bir mesele de iç bölünmelerimizdir. İslâm'da düşünce akımları, mezhepler, tarikatlar her zaman var olmuştur. Ama bugün durum farklı bir mecrada seyretmektedir. Selefî olduğunu söyleyen bazı aşırı gruplar diğer Müslümanları kolayca tekfir edebiliyor ve dinden çıkartabiliyorlar. Formalist yaklaşımlar benimsenince bu tür kolay nitelendirmeler kaçınılmazdır.

¹⁵ "Çağdaş İslamcı hareketlerin aktörleri modern eğitime, kentsel yaşama, siyasal ve kamusal görünürlüğe sahip olmakla birlikte laik ve modern değerleri sahiplenmemektedirler. İslamcı hareketlerin radikalliğinin altında Batıcı modernist seçkinler ile aralarındaki sınıf, iktidar ve dışlanmışlık ilişkileri ve farklılaşma arayışı yatmaktadır." (Nilüfer Göle, *İslamın Yeni Kamusal Yüzleri*, İstanbul 2000,s.29)

Biz dünyaya başkalarını yargılamak, yaftalamak ve mahkûm etmek için mi geldik? “Sen kafirsin”, “sen Müslümansın” gibi kararlar veren karar mekanizması mıyız?

Hatta helal haram konusun da bile! Biz kendimiz kendi bünyemizde bu haram bu helal diye kabul edebiliriz; ama başkaları için tezyif edici hüküm vermeye, başkalarını itham etmeye, tekfir etmeye başladığımızda durum değişir, bu şiddete gider ve başkaları bizi kendileri için tehlike unsuru olarak görür, ötekileştirir.

Ortadoğu’da Suriye’de olduğu gibi 80’lerde başlayan Şii-Sünni ayrışımı öyle bir aşamaya geldi ki; Sünnî ülkelerde yaşayan Şiiler, Yahudiler’den daha tehlikeli görülmeye başlandı. Böyle bir algılayışın sebebi, farklı olanın İslâm’ı içerden mayınlayan bir unsur olarak nitelendirilmesindedir. Şiilerde aynı şekilde Sünnîleri tehlikeli görüyor. Böylece dinî olan bir farklılık ideolojik ayrışmaya, akabinde de ülkeleri politik bölünmelere doğru sürüklüyor. Tabii ki çıkacak iç çatışmaları körükleyerek bu zayıf ve hassas durumu değerlendirmek isteyenlerin varlığı ayrı bir konu. Bugün ise öyle bir aşamaya geldik ki, sıradan bir dedikodu, söylenti, Şii-Sünni çatışmasının kıvılcımı olmaya yeter de artar bile. Neden İslam ülkeleri kolonize edildi sorusuna verilecek en makul cevap, onların kolonize edilebilir yapıda olmalarıdır; daha sonra bu ülkeler bölündüler; bölünmelerinin nedeni de bölünebilir konuma getirilmiş olmalarıdır. İslâm dünyasında bölünme her yerde ve revaçta.

Maalesef İslâm dünyasında üzerinde ittifak edilen tek konu ittifak edememek, birleşememektir. Bakınız Arap Baharı sürecine ve diktatörler sonrası ortaya çıkan bölünme manzaralarına... Mali’de güneyde selefi cihat hareketi başarılı görünüyor. Neden, çünkü orada Libya’dakinden daha fazla petrol rezervleri var; işin ekonomik boyutu da var. Batılılar Afganistan’a, Kuzey Afrika’ya, Ortadoğu’ya yerleştiler, şimdi sıra Mali gibi diğer Müslüman ülkelerde... Bu güçler ekonomik kaynakları faydalanmak için iyi takip ediyor. Bu aşırı acımasız güçler gerçekten bölünmeyi çok iyi sağlayıp kontrol ediyorlar.

Bütün bu olumsuz gelişmeler yanında günümüzde Müslümanların dışarıdan görünüşü son derece negatif. Bu negatif algılanışla birlikte düzenli bir şekilde neredeyse her üç ayda bir provokasyonla karşılaşmamak mümkün değil.

Video, karikatür, film vb. provokasyonlar... Halkın tepkisi ise sokağa dökülerek kırıp dökmek. Bir gizli el düğmeye basıyor ve sokaklar, meydanlar olaylara sahne oluyor. Bazı aşırı hareketler halkı kolay galeyana getirip kontrol edilmelerini güçleştiriyor.

Biz her ne kadar bu hareketler İslâmî değil diyerek seyirci kalmaya devam etsek de, bu tutumumuz hiçbir şeyi değiştirmiyor. Yıllardır hep aynı senaryo tekrarlanıp duruyor. Artık bizim dur deme zamanımız geldi de geçiyor.

Bugün maalesef medya bizi istediği gibi tanımlayıp, istediği gibi yönlendiriyor. Bu durumda gerçekleri doğru okuyup doğru değerlendiren aydınlar, âkil kimseler halka gitmeli, kendilerini anlatmalı, her yerde her zaman görünür, dinlenilir olmalı. Halk onları görmeli onlardan öğrenmeli ve onları dinlemeli... Bu noktada ekstrem, radikal, aşırı akımlar karşısında pasif konum alınmamalı. Zira "Halk yanlış yapıyor, sokağa iniyor, kırıp döküyor" diye, sürekli kendi kendimize söylenip durmamız bir şeyleri değiştirmiyor, bizimle ilgili negatif algılamaları gidermiyor..

Günümüzde Müslümanlar maalesef 1930 ve 40 lı yıllarda Yahudilerin içine düştüğü duruma benzer İslamofobi¹⁶ tuzağına düşürülmek istenmektedir. Bu İslamofobi akımını bir anlamda yeni ırkçılık diye nitelendirebiliriz.

Burada sesimizi herkese duyurmalıyız. Bir yığın olumsuzluk varken, "biz o aşırıları gibi sokağa dökülüp kırıp dökenler gibi değiliz, zaten İslâm da böyle değil" dememiz hiçbir şeye yaramaz. Artık sorumluluğu almalı, bizimle ilgili söylenmesi ve yapılması gerekenleri aşırı unsurların tekeline bırakmamalıyız. Kamu adına söz söyleme yetkisi olanlar, özellikle üniversitelerimiz görünür ve dinlenilir olmalı. Direnen, mücadele eden sadece belirli kişiler olamamalı.

Herkes uyanık olmalı; bilhassa aydınların, entelektüellerin sesi daha gür çıkmalı. Sesimiz uzun soluklu, güçlü, yapıcı bir üslupla herkese ulaşmalı ve her kesimi kucaklamalı. Olumsuzluklara karşı dururken herkes konumu ve imkânına göre üstüne düşeni yapmaktan çekinmemeli. Bugün biz Arap, Türk, Fars, Amerikalı, Fransız, Alman, İngiliz vb. kimliğini taşıyabiliriz. Ancak bu kimliklerimizin üstünde bizi bağlayan ortak paydanın İslâm¹⁷ olduğunu unutmamalıyız.

Bizi karikatür, video vb. ile provoke etmeye çalışanlar ne yaptıklarını çok iyi bilenlerdir. Bu durumda kızmak yerine medeni bir şekilde tepki göstermeli; bir şeyler çizmişsin ama kötü çizmişsin, benim bu tür anlamsız şeylerle öldürecek zamanım yok deyip geçmeli...

2. Karşı Durumalı veya Ne Yapılmalı?

Bugün küçülen dünyamızda Ötekilerle aramızda belli bir mesafe bırakarak onurlu haysiyetli saygın ilişkiler geliştirmeliyiz. Onlar en basitinden bir karikatür çizip bizi provoke edebiliyorlar. Bu yaptıklarının saçma, aptalca ve berbat bir şey olduğunu söylemeliyiz.

¹⁶ "İslam-fobi veya İslamofobi 11 Eylül 2001'de ABD'de ikiz kulelere düzenlenen saldırılardan sonra gündeme gelen yeni bir isimlendirme. Fanatizm, fundamentalizm , radikalizm, Siyasal İslam ve İslami terörden sonra medyanın gündemine yerleşti." (Ali Bulaç, *İslam'dan korkmalı mıyız?*, İstanbul 2009, s.129)

¹⁷ "İslam sadece inançla ilgili bir din değildir. İslam diğer dinlerden farklı olarak hayatın her alanına (siyaset, ekonomi, hukuk, toplumsal yaşam vs.) müdahale den, biçimlendirmeye çalışan bir dindir. Bu doğrudur. Ama İslamcılarla birlikte Müslümanlığın bu özelliği de yeni boyutlar kazandı. İslamcılar İslam'ı, siyasi, ekonomik, hukuki vs. alanlardaki yeni ihtiyaçlarla uyumlu hale getirmeye, vardıkları sonuçları formüle etmeye, bilimle inançlar arasında ortaya çıkan çelişkileri gidermeye çalıştılar. Özetle İslam'ın toplumsal yaşamın her alanına müdahalesi, İslamcılarla birlikte yeni bir biçim aldı..." (Osman Tiftikçi, *İslamcılığın Doğuşu Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Gelişimi*, İstanbul, 2011,s.134)

Ayrıca fikir özgürlüğünün de bir sınırının var olduğunu ve hiçbir zaman hakaret ve küfretmenin fikir özgürlüğü diye algılanamayacağını cesurca dile getirmeliyiz. Eğer bütün bunlara rağmen tutumlarını değiştirmiyorlarsa ne haliniz varsa görünüz diyebilmeliyiz. Tıpkı Kur'an'da ifade edildiği gibi; "O çok merhametli Allah'ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevazu ile yürürler ve cahil kimseler kendilerine laf attığı zaman (incitmeksizin) "selam" derler (geçerler)". (Furkan, 25/63)

Bu ayette bir anlamda İslâm ahlâkının, düşüncesinin ve idealinin bir özeti yapılmıştır, şöyle ki: Rahman'ın kulları, öyle kimselerdir ki, önce gidişleri, yeryüzünde yürüyüşleri ve hareket tarzları mülayimdir. Zorba, mağrur, kibirli, saygısız, kaba ve haşin değil sükunet ve vakar ile, alçak gönüllü bir şekilde terbiyeli, nazik ve yumuşak yürürler. Etraflarını sıkıntılıandırmaz, eza vermez, hesaplı, saygılı, merhamet tavrıyla güven ve huzur yayarak giderler. Cahiller, yani kendini bilmezler, edepsiz grup laf attığı zamanda kendilerine "selam" derler. Selametle neticelenecek söz söyler yahut selametle derler. Onlara çatmaya tenezzül etmezler, tahammül de ederler.¹⁸

Yukarıda anlatılanlara ilave olarak, günümüzde İslam¹⁹ dünyası bir yanda ekonomik, kültürel, hukukî, siyasî meseleleriyle uğraşırken izleyeceği model konusunda da kararsızdır. Bu hususta yaratıcı fikirlere muhtaçtır. Arap dünyası Türkiye Modelini mi yoksa Batı modelini mi benimseyeceği konusunda bocalamaktadır. Kendi hafızaları ve kolektif bilinçleriyle kendi şartlarına uygun sistemleri keşfedip geliştirmelidirler.

Genel anlamıyla İslâm'da her şey var demek neyi ifade eder. Söylenen söz gerçekten doğrudur; bunda Müslüman olan hiç kimsenin kuşkusu, şüphesi zaten yoktur. Ama asıl iş bundan sonra başlamaktadır.

Biz bugünkü medeniyete nasıl bir katkıda bulunuyoruz! Fikri planda ekonomik alanda nerede duruyoruz! Biz cezalandırmak üzere, meydanlarda gurur duyarcasına bir hırsızın elini keseriz, ama paralarını İsviçre bankalarında faizde tutanlara gelince görmezden, duymazdan geliriz. Bu konumumuz sanki bizim karakterimizi tanımlayan davranış tarzımızın tam anlamıyla tezahürü; riyakârlık örneği...

Eğer biz, İslâmî bir şuur ve anlayışla olayları değerlendiriyor olsaydık, o zaman Petro-dolar monarşileri paralarını kuzeyin bankalarında değil de güneyin yoksulluğuyla, fakirliğiyle mücadelede harcarlardı.

¹⁸ Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, C.5,s 1036

¹⁹ "İslam insan ruhunun her yönünü kapsar, çünkü ırkını, rengini, dilini, yerini, çevresini, coğrafi ya da tarihsel koşullarını, kültürel ya da düşünsel mirasını dikkate almaksızın bu dünyada yaşayan her birey için açılanmıştır... İslam, geçmişteki ya da gelecekteki hayatın bütün ihtiyaçlarını, bu ihtiyaçlar manevi, maddi, siyasal, ekonomik, toplumsal, ahlaki, düşünsel ya da estetik olabilir, kapsar ve gerçekleştirir. (O.Roy, A.g.e.s.103)

Evet, günümüzde İslam dünyası çağdaş sorunlarla karşı karşıya... Bu sorunların aşılabilmesi, her kesimden, her seviyeden insanın üzerine düşen vazifeyi özenle ifa etmesiyle mümkün olacaktır. Bugün bilim ve teknolojinin bize bahsettiği televizyon, internet, sosyal ağ gibi harika iletişim ve haberleşme vasıtaları görevimizi ifa etmede bize önemli derecede katkı sağlayacaktır. Batı spor, maç, alkol, pornografi, uyuşturucu gibi bağımlılık yapan hususlarda bir çıkmazın içine doğru sürüklenmekte, hatta içindedir. Bizim bu çağdaş sorunlar karşısında hiç vakit kaybetmeden çözüm önerileri sunmamız gerekir. Mevcut bozuk kültürel yapıya alternatif geliştirmemiz kaçınılmazdır.

Bugün Batının dıştan bakınca kompleks görünen sistemi tıpkı bir örümcek ağını andırmaktadır. Küçük bir hareket onu yıkmaya yetecektir. Kur'an'ın ifadesiyle; "Allah'tan başka dost edinenlerin durumu, kendine yuva yapan örümceğin durumu gibidir. Hâlbuki evlerin en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır. Keşke bilselerdi." (Ankebut, 29/41)

Gerçekten evlerin en çürüğü her halde örümcek evidir. Ne gölge yapar, ne korur: Bir rüzgârla tarumar olur; onun için örümcek evinin çürüklüğü meşhur bir meseldir. İşte Allah'tan başka dost edinenlerin de dayanakları, tutamakları böyle çürüktür. Bütün tutundukları fanidir, yok olucudur.

Evet, Allah'tan başkasına dayanan her umut dipsizdir. Öyleyse bizim amacımız mevcut sistemi kötülemez, eleştirmek yerine, ona karşı kültürel, entelektüel, sosyal, artistik vb. bir alternatif sunmaktır.²⁰

Bugün biz de genel anlamıyla internet, video, oyun vb. bağımlılık yapan vasıtaların tuzağına düşmek üzereyiz. Bağımlılık tuzağına düşmeden farklı alanları idealize etmeliyiz.

Öyleyse kitap okumak, resim çizmek, şiir ve roman yazmak gibi, bizi bağımlılıktan kurtaracak alternatif yollar bulmalıyız. Gerçekten okumak bir direniş tarzıdır, film izlemek gibi geçici değil, saatler alır.

Bugün alışkanlıklarımız tamamen değişiyor hızlı yemek yiyoruz, bunun sonucu kötü besleniyoruz, fast food tarzı beslenme yaygınlaşmaya devam ediyor.

Bütün bunlara rağmen iyimser olmalıyız İslâm dünyasında olumlu büyük gelişmeler var. Geldiğimiz noktayı düşündüğümüzde Elhamdülillah demeliyiz. Önümüzde bizi bekleyen büyük sorunlara karşı tevekkül ederek mücadelemizi sürdürmeliyiz. Cesur olmalıyız, doğru olduğunu düşündüğümüz her şeyi bizi hangi sonuca götürürse götürsün, bilgece, akıllıca, sabırla ve ısrarla söyleyebilmeli, yapmamız gerekeni de yapmalıyız. Bu bağlamda Karikatür olayında Hz. Peygambere

²⁰ Müslüman toplumunu tehdit eden kültür, Hıristiyan ya da Yahudi kültürü değil, tüketimin ve iletişimin dünya kültürüdür; bu laik, ate ve boş bir kültürdür; içinde ne bir değer ne de bir strateji vardır, ama çoktandır buradadır, kasetlerdedir, transistorlu radyolardadır, en ücra köyde bile mevcuttur. Bu kültür her türlü yeniden sahiplenmenin ve yeniden okumanın konusu olabilir. Bu kültür bir koddur, bir uygarlık değil..." (O.Roy, A.g.e., s.262).

saldırı karşısında verilecek en güzel cevaplardan birisi de Resul hakkında bir eser hazırlamaktır; sokağa inmek değil...

Medya doğal olarak extrem veya aşırı konulara öncelik verir. Tıpkı havaalanında ya da tren garında vaktinde gelen araçlardan haber olarak bahsetmeyip, geciken ve sorun çıkaran uçuş ve seferlerden bahsetmesi gibi...

İslâm'a saldıranlar nedense bu çirkin tutumlarını sürdürüp dururlar. Bu yanlış davranışın bugüne has bir tutum olmadığını da bilmeliyiz. Kur'an'da bu tip davranışlar şöyle değerlendirilmektedir:

"Yoksa sen, onların çoğunun gerçekten söz dinleyeceğini yahut akıllanacağını mı sanıyorsun? Gerçekte onlar hayvanlar gibidir, hatta gidişçe daha sapıktırlar." (Furkan,5/44) Dolayısıyla Hak ve hayır inancı olmayanda haksızlık ve kötülük inancı da yoktur. Bu kimseler Rablerini tanımazlar. O'nun nimetlerine karşı nankördürler. Ebedî fayda olan sevabı istemez, en büyük zarar olan azaptan korunmazlar. Yurtlarına bile hainlik ederler. Yaratılışı bozmaya, fitneler çıkarmaya çalışır, haksızlık ve fitne ile yalan dolan ve aldatma ile dünyayı karıştırırlar.

Bu şekilde, kendi istek ve arzularına tapan kimselerin sapıklıkları anlatıldıktan sonra yüce Allah'ın Rab oluşuna ait delillerden, O'na ait güzelliklerden, O'nun ezeli ve ebedi kudretinden bazı işlere dikkat çekilerek buyruluyor ki: "Andolsun ki, insanlardan ve cinlerden çok sayıda kişiyi cehenneme mahkûm ettik. Kalpleri var, fakat kavrayamazlar; gözleri var, fakat görmezler; kulakları var, fakat işitmezler. Onlar, hayvanlar gibidirler. Hatta daha da aşağıdırlar. Ve onlar, olup bitenden habersizdirler." (A'raf, 7/179)

Netice itibariyle bizim güncel sorunlar karşısında acimizi dile getirip serzenişte bulunmamız ve hiçbir yapıcı faaliyete girişmeden gelişmeleri durup seyrederek beklememiz bizi sonuca götürmez. Birçok alanda yeniden durum değerlendirmesine gitmeliyiz. Özellikle erkeklerin baskın olduğu bir din anlayışımızı yeniden gözden geçirerek sistemin dışına ittiğimiz kadınları da hatırlamalıyız.

Tasavvuf alanında da sıkıntılarımız var. Müridlerini cezbeden her bir tarikatı sorgulamalıyız. İslâm'ın temel prensiplerine saygılı mı? Ana akideye ilave unsurlar katıyor mu? Tarikatın şeyhi müridlerin adına Allah'tan bir dilekte bulunuyor mu? Şeyhin yaşantısı nasıl? Lüks içinde mi yaşıyor? Amacı para kazanmak, dünyalık toplamak mı? Aşırı tutum ve davranışlar sergiliyor mu?

Bununla birlikte manevi ya da spiritüel hayata anlam yüklerken kendimizi dünyadan izole etmeyip, hayatın içinde olmalıyız. Hayata manevi anlam yüklemeliyiz. Örneğin, çok basit olay diye algılansa da yemeğe Bismillah ile başlayıp dua ile bitirmeliyiz ki, yemekten hem maddî, hem de manevî haz alalım. Zira insanı diğer canlılardan ayıran en belirgin özelliklerden birisi onun ruhi ve manevi tarafıdır.

3.Sonuç

Dünyayı iyi okuyarak bilgi sahibi olmalı, kendimizi ve başkalarını çok iyi tanımalıyız. Bilginin ve ilmin her meseleyi çözebileceği bilinmelidir. Cehalet, tembellik ve ihtilafın en büyük düşman olduğu gerçeği de asla unutulmamalıdır.

Yetenek, kapasite, bilgi ve öğrendiklerimizi faydaya yönelik kullanırken anlamaya, fehmeye, sorunlara cevap ve çözüm bulmaya gayret sarf etmelidir.

Yeni nesilleri sükûnetle, vakarla, azimle eğitmeli ve onlara değer vermeli. Onları çalışkan, yardımsever, barışsever, adil, ahlaklı, erdemli, faziletli, vizyon sahibi, donanımlı, yaşadığı çağı kavrayan ve kendinden emin mutlu bireyler olarak hayata hazırlamalı. Her şeyden önce onlara; nefretin kin ve çatışmaları körüklediğini, sevginin güç verdiğini kavratmalı; kısacası yaşamı, dünyayı ve insanları sevmeyi öğretmeli. Netice itibarıyla hayatımızın her aşamasında Hz. Peygamberi kendimize izlenecek bir model olarak görmemiz gerektiği bilinmelidir.

Son söz olarak İslâm dünyasının; barış, huzur ve mutluluk arayan modern dünyaya arzulanan bir model olması umudu ve temennisini hep taşımalyız.

KAYNAKÇA

- AKBAR, S.Ahmed, *Postmodernizm ve İslâm*,(trc.Osman Ç.Deniztekin), İstanbul 1995
- BULAÇ, Ali, *İslam'dan Korkmalı mıyız?*, İstanbul 2009
- ETIENNE, Bruno, *L'İslamisme radical*, Paris 1987
- FULLER, Graham E., *Siyasal İslamın Geleceği*, (trc.Mustafa Acar), İstanbul 2004
- GÖLE, Nilüfer, *İslamın Yeni Kamusal Yüzleri*, İstanbul 2000
- KARA, İsmail, *Din ile Modernleşme Arasında Çağdaş Türk Düşüncesinin Meseleleri*, İstanbul 2005
- KUTUB, Seyyid, *Fîzılâl-il Kur'an*, İstanbul 1985, C.2
- MARDİN, Şerif, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, İstanbul, 2006
- MERAD, Ali, *L'İslam contemporain*, Paris 2007
- ROY, Olivier, *Siyasal İslamın İflası*,(trc. Cüneyt Akalın), İstanbul 2005
- SİNANOĞLU, Mustafa, "İslâm", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (DİA), 2001,C. XXIII,
- SOURDEL, Dominique, *L'İslam*, Paris 1954
- TASLAMAN, Caner, *Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de İslam*, İstanbul 2011
- TİFTİKÇİ, Osman, *İslamcılığın Doğuşu Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Gelişimi*, İstanbul, 2011
- YAZIR, Elmalılı Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul 1985, C.3,5-6